

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Dava

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE UNIȚII-VĂ!

GAZETA

ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Anul XVIII
Nr. 878
Vineri 23 dec.
1966
4 pag. 25 bani

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ

Roadele primei etape

În căldurile școlare, până ieri vibrând de însușirea milioanele de copii și liniar, s-a așternut liniștea. Au rămas aici doar profesorii care, o dată cu pregătirea acțiunilor de vacanță, încheie bilanțul muncii comune din prima și cea mai lungă etapă a anului școlar. Din științe primite la redacție, cei mai mulți înregistrează în acest bilanț valori ridicate.

La Liceul „Nicolae Bălcescu” din Pitești (director tov. N. Mitulescu) se constată un spor de calitate în munca tuturor profesorilor. În mod deosebit a crescut numărul dascărilor cu rezultate foarte bune. Asemenea rezultate au obținut, de pildă, profesorii Dumitru Mihalăscu și Eduard Mincianu la matematică, George Aman la limba română, Tudor Popescu la limba latină. Cu mențiunea „foarte bine” au încheiat primul trimestru clasele XI-a „I”, XI-a „Z”, XI-a „B”, care înregistrează un număr mare de elevi cu cunoștințe bogate.

Primul trimestru a însemnat la Liceul „N. Bălcescu” din Pitești și începutul unor cercetări despre modul cum se reflectă personalitatea profesorului în procesul de învățămînt. S-au creat, așadar, premise serioase pentru succesul muncii întregului an școlar.

Liceul „I. L. Caragiale” din Ploiești (director prof. emerit Aspasia Vasiliu) încheie de asemenea bilanțul primului trimestru cu rezultate frumoase. Printre altele realizări demne de remarcat, aici primul trimestru a adus și înfăptuirea unor strădăni ale elevilor și profesorilor ce doreau să editeze o revistă școlară. De curând a apărut numărul 1 al acestei reviste, sugestiv intitulată „Primii pași”. Realizată cu mijloace proprii, în condiții grafice izbitute, cu ilustrații de gust, revista, care se adresează elevilor liceului, publică producții literare ale acestora, rubrici de știință și artă, cronici ale diferitelor laturi din activitatea școlară, polarizînd în direcții pozitive interesele cititorilor ei.

Școlile din Cluj s-au caracterizat în acest trimestru printr-o atmosferă de intense preocupări pe linia cercetărilor științifice. Profesorii Matei Augustin de la Liceul nr. 4, Margareta Boer de la Liceul nr. 3 și Ion Stoian de la Liceul nr. 9 au experimentat predarea matematicii potrivit metodelor învățămîntului programat. Elevii cu care s-a organizat experimentul și-au dezvoltat deprinderile de calcul și raționament matematic, dovedind un interes deosebit pentru problemele de ordin teoretic ale disciplinelor matematice.

Realizări deosebite pe linia modernizării învățămîntului s-au obținut și la Liceul „Mihai Viteazul” din Turda, unde s-a instalat de curând o modernă sală de curs, dotată cu aparatură audio-vizuală complexă. Sala poate fi folosită de 40 de elevi, instalații fiecare într-o cabină dotată cu microfon, receptor și semnalizator. Începînd de la perdele și pînă la aparatele de protecție, tot ce se află în această sală funcționează în mod automat. La masa de comandă a profesorului sînt instalate două magnetofone, un piecup și un amplificator cu mai multe canale, care face posibilă transmiterea unor semnale simultane. Laboratorul dispune, de asemenea, de un aparat modern de proiecție, sincronizat cu un magnetofon la care se imprimă explicațiile necesare.

Parcă așteptînd ea însăși vacanța, iarna s-a grăbit să aștearnă peste întreaga țară veșmint de nea înainte de a o prinde din urmă ultimul sunet de clopoșel al trimestrului întâi.

Deschizătorii de pîrtie în bucuriile vacanței aflată la înflăcărarea anului vechi cu anul nou sînt gata să se avînte în întrecere.



Analiza trimestrială a activității școlare

Ne aflăm la sfîrșitul primului trimestru, moment în care dintr-o necesitate obiectivă, orice colectiv profesional efectuează analiza obișnuită la încheierea fiecăreia din etapele anului școlar. Este vorba de o analiză care, avînd, intrinseciv un caracter de apreciere finală, trebuie să constituie în același timp, o premisă a desfășurării activității în trimestrul următor, în condiții și cu rezultate superioare.

Concluziile la care ajungem în analiza trimestrială finală se află în relație cu și decurg în mare măsură din analiza curentă a lecțiilor, a activităților în afară de clasă și de școală, a muncii dirigintilor, a muncii metodice etc. Ele se bazează pe datele adunate de membrii colectivului didactic în tot cursul activității lor din timpul trimestrului, ca și pe concluziile parțiale stabilite de conducerea școlii ca urmare a asistării la lecții, a sondajelor orale și scrise, a chestionarelor și convorbirilor organizate, a studiilor documentelor școlare etc. Dacă însă în analiza curentă avem în vedere fenomene particulare, adeseori întâmplătoare, legate de o lecție, de o experiență etc., în analiza trimestrială accentul trebuie să cadă pe delimitarea aspectelor tipice, generale. De asemenea, în analiza trimestrială, spre deosebire de cea curentă, care are un caracter individual mai pronunțat, accentul cade pe cercetarea activităților în colective de muncă.

Analiza trimestrială poate și tre-

buie să conțină nu numai date statistice ci și, mai ales, judecăți de valoare. În ce sens orientăm aceste date și judecăți, care să fie criteriul ordonării lor, ce instrument de ierarhizare ne poate sluji pentru a determina eficiența analizei, eficiență concretizată, în ultimă instanță, în situația la un nivel mai ridicat a activității ulterioare?

De obicei, în analizele finale ocupă un spațiu important notele și mediile, ca unul din mijloacele care oferă o oglindă cantitativă aproximativ fidelă a produsului muncii didactice. Sînt importante, firește, și acestea trebuie luate în considerare, în mod științific, și ele — și vom arăta cum se impune să fie, după părerea noastră, această luare în considerare. Pe primul plan trebuie să stea însă analiza concepției după care s-a organizat munca întregului colectiv didactic și a fiecăruia din membrii lui în cursul primului trimestru, ca și a modului cum s-a realizat în practică, în viață, această concepție. Așadar — cum au fost asigurați factorii de mediu, psihologici și igienico-sanitari, cum s-au desfășurat lecțiile în funcție de coordonatele majore ale procesului de învățămînt: structura, cunoștințele în jurul unor idei sau teorii fundamentale, selecția și introducerea cunoștințelor în sisteme logice, pentru a forma elevilor deprinderea de a acumula, prelucra și demonstra individual

cunoștințele, dezvoltarea capacităților creatoare ale elevilor etc. Pe primul plan trebuie să se situeze, desigur, și analiza rezultatelor în domeniul formării morale a elevilor, al dezvoltării trăsăturilor pozitive de caracter, a emoțiilor și sentimentelor superioare, ca și în domeniul educației lor estetice și fizice. Deci materialul faptic, datele cu care va opera analiza de la sfîrșitul trimestrului vor fi subordonate unor criterii care să aibă

în vedere realizarea acestor cerințe. Privit prin prisma lor, materialul faptic va sluji profesorilor să delimiteze științific stadiul în care se află întreaga lor activitate, laturile ei lacunare și soluțiile pla-

Prof. T. TEODORESCU
I.P.C.D. București

(Continuare în pag. a 4-a)

Dezbaterile din cercurile pedagogice

Se manifestă în majoritatea școlilor țării, printre tendințele cu deosebite rezultate pozitive în domeniul învățămîntului, preocuparea crescîndă a cadrelor didactice pentru rezolvarea științifică a celor mai actuale probleme ale instrucției și educației, interesul pentru introducerea noului în munca didactică. Această preocupare, răspunzînd unor înalte comandamente sociale, este înlesnită și stimulată, pe plan local, de cercurile pedagogice ale învățătorilor și profesorilor, chemate să înregistreze și să promoveze cu promptitudine și competență realizările valoroase, să impulsioneze tendințele noi, să organizeze discuții cu caracter științific în jurul unor experimente, metode și forme de activitate.

În cursul acestei vacanțe cercurile pedagogice din întreaga țară vor ține obișnuita lor sesiune trimestrială. Este momentul ca, utilizînd tot ceea ce s-a realizat pînă acum, privind în mod critic activitatea desfășurată, cercurile să facă un pas mai departe, să treacă la o etapă superioară de generalizare a muncii metodice, imprimînd un mai accentuat caracter științific muncii lor. Tematica cercurilor pedagogice, stabilită în general la începutul anului școlar, prevede în cele mai multe cazuri probleme interesante: utilizarea mijloacelor și tehnicilor audio-vizuale, dezvoltarea capacităților de gândire creatoare, la elevi, raporturile

între clasic și modern în predarea diferitelor discipline școlare, specificul educației adolescenților, orientarea școlară și profesională etc. Se evidențiază astfel atenția pe care o acordă corpul profesional găsirii unor soluții științifice la unele probleme importante ale școlii contemporane, ale desfășurării procesului de învățămînt în condițiile actualei revoluții tehnico-științifice, ale educației tinerei generații la nivelul cerințelor desăvîrșirii construcției socialismului în țara noastră. Există însă și destule cercuri care și-au propus să discute problemele utraconocute cum ar fi mult bătătorita metodică a lecțiilor de recapitulare sau aspectele „classice” ale notării, laturii minore ale muncii independente a elevilor etc. Se impune ca acestea să-și revizuiască tematicile, orientîndu-se și ele spre problemele esențiale ale învățămîntului.

Fiind o condiție de mare însemnătate, tematica — oricît de bună — nu asigură însă, prin ea însăși, succesul activității în cerc. Hotărîtor este modul cum se realizează dezbaterile temelor, cum se desfășoară această dezbateri.

Este binecunoscut faptul că adesea se prezentau în cercuri referate în care se formulau teze generale, fără nici o corepondență cu situația concretă, că nu o dată autorii lor utilizau o bibliografie depășită sau insuficientă, citate netrecute prin filtrul părerilor proprii, date statis-

Carnet de note

Ieri, cînd au luat vacanță, elevii au primit și notele pe trimestrul I. Prin calificative cifrice care sînt rezultatul unor simple operații de adunare și împărțire, profesorii au evaluat ceea ce au cîștigat copiii în cunoștințe și deprinderi.

Am putea să atribuim și profesorilor note pentru chipul în care se achită de obligațiile lor? Fără creion roșu, fără catalog și fără... aritmetică, să încercăm. Evident, a vorbi despre notele profesorilor e doar o figură de stil. Nu este însă mai puțin adevărat că eforturile, conștiinciozitatea sau lipsa ei nu rămîn neconsemnate.

Fiindcă am început să vorbim despre medii și note, să ne oprim mai întâi la ele. Să răsfoim, la întâmplare, un catalog. De exemplu, catalogul clasei a VII-a „D” de la Școala generală nr. 156 din București. Primul obiect — limba și literatura română, unul dintre obiectele cu cele mai multe ore pe săptămînă și deci, firesc, și cu cel mai mare număr de note. Profesoară, Silvia Borza. Notele, în general în număr de trei sau patru, au o anumită periodicitate din care rezultă că profesoara a verificat cunoștințele elevilor la intervale de timp aproximativ regulate. Elevul Andrei Mircea a fost notat la 7 octombrie, la 30 noiembrie și la 19 decembrie. Colegul lui Munteanu Ion la 21 octombrie, 4 noiembrie, 16 decembrie și 19 decembrie. Coman Nicolae — la 21 octombrie, 21 noiembrie și 19 decembrie. Notele date la 19 decembrie, care se repetă la toți elevii, reprezintă probabil un experiment de ultimă oră. În general se pare că tov. Borza, a acordat grijă cuvenită notării ritmice. Mediile alcătuite de ea vor putea reprezenta, deci o apreciere

reală a cunoștințelor elevilor.

Dar să mergem mai departe și să ne oprim la chimie. Profesoara Gherghina Puiu, directoroarea școlii, ne informează că aici apar unele „dificultăți”.

— În ce constau dificultățile?

Directoroarea deschide caietul de asistențe și ne prezintă o situație cel puțin ciudată.

— Pînă la data de 12 decembrie nici un elev nu avea mai mult de o notă. La aceeași dată au fost notați 12 elevi. Sase cu note de trei și patru, și sase cu nota cinci. Și tot la aceeași dată 11 elevi nu aveau nici un fel de notă. Pe data de 19 decembrie apar numai opt elevi care nu aveau note înainte de 12 decembrie. Deci, între timp, trei elevi au primit note „retrospective”. Să trecem peste faptul „tot pînă la 19 decembrie, din 40 de elevi 34 au numai câte o notă, 21 fiind de 3 și 4, și că cei șase cu câte două note au de asemenea note de 3 și 4. Constatăm însă o altă „minune”. Conform orarului, lecțiile de chimie au loc luni și vineri. Dar eleva Vasile Marinela primește un 2 în ziua de sîmbătă, 12 noiembrie, iar Gheorghe Ștefănescu un 3 joi, 24 noiembrie, zi în care alți doi colegi ai lui încapează cîte un patru.

Ne întrebăm cum cum apreciază elevii corectitudinea profesorului în atare notări? Și ne mai întrebăm cît de juste sînt mediile încheiate pe o astfel de bază? Și ce medie ar merita profesorul care manifestă atîta, hai să-i spunem cu indulgență, superficialitate? — pentru că, de fapt, e ceva mai grav.

O acțiune caracteristică pentru munca didactică

O. BUZESCU

(Continuare în pag. a 4-a)

În acest număr :

- Activitatea cu pionierii — Căi de dezvoltare a interesului pentru învățatură (pag. 2)
- Vechi școli țirgoviștene (pag. 2)
- Multiplele valențe ale timpului liber (pag. 3)
- În zilele vacanței de iarnă (pag. 4)

Prof. ROMEO DĂSCĂLESCU
secretar științific
al Institutului de științe pedagogice
(Continuare în pag. a 4-a)

Căi de dezvoltare a interesului pentru învățatură

Unul din obiectivele principale ale Organizației pionierilor este acela de a stimula preocuparea elevilor pentru învățatură. Aplicând în viața prețioasă îndrumării formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, în cuvântarea rostită la Consfățuirea de constituire a Consiliului Național al Organizației Pionierilor și prevederile cuprinse în noile acte statutare ale mișcării pionierești, comandantul de unități și de detașamente se străduiește să educe la pionieri, prin forme specifice, adecvate vârstei și înțelegerii lor, dragostea față de carte, dorința de a-și însuși cât mai multe și mai temeinice cunoștințe, interesul pentru studiu, pentru știință și tehnică, și de a fi perseverenți, siguranți.

Despre activitățile care s-au inițiat în acest scop în cursul primului trimestru am discutat cu câțiva comandanți ai detașamentelor de pionieri de la Școala generală nr. 128 din Capitală.

Acțiuni care poartă pecetea vârstei copiilor

De la începutul discuției noastre a fost subliniat faptul că, purtând pecetea vârstei copiilor (fiecare acțiune organizată în cadrul detașamentelor este fundamentată în același timp pe principiile pedagogiei științifice, răspunde unor cerințe impuse de procesul de învățământ.

— Se știe că la vârsta pionieratului — ne-a spus tovarășul SPIRIDON ANTIPIA — copiii nu au încă formată o motivație clară a învățării, nu sunt suficienți de conștienți pentru ce trebuie să învețe. De la pionierul din clasa a III-a și până la cel din clasa a VII-a răspunsurile la această întrebare diferă. De aceea se impune ca noi, comandanții de detașamente, să completăm activitatea dusă pe această linie în școală, lămurind copiii sensul, semnificarea îndatoririlor lor de a învăța.

Desori le spunem pionierilor că învățătura constituie pentru ei o datorie patriotică. Rostite într-o ocazie sau alta, aceste cuvinte au ecou în sufletele pionierilor numai dacă le explicăm în așa fel încât și să înțeleagă ce înseamnă datoria patriotică, care este conținutul acestei noțiuni. Cred că aceste lucruri tre-

bue lămurite încă din primul an de pionierat — fi-rieste la nivelul înțelegerii unui școlar de clasa a III-a — și continuate apoi, gradat, în fiecare an.

La detașamentul clasei a V-a, unde sunt comandant, fiind seama de specificul acestei clase, de condițiile noi de învățatură de care le implică ea, m-am preocupat în mod deosebit de această problemă încă de la începutul anului școlar. În trimestrul I am discutat adesea cu pionierii despre necesitatea de a învăța în mod ritmic, de a nu sări nici o lecție, nici o temă. Nu au fost discuții dușe „în general”, ci comentarii pe marginea unor situații, a unor fapte concrete din viața clasei. Pe lângă aceasta am organizat și două acțiuni speciale — un simpozion cu tema „A fi pionier înseamnă a fi fruntas la învățatură” și o discuție despre necesitatea de a nu neglija nici un obiect.

Largile posibilități ale muncii pionierești

— Sunt într-o toată de acord cu colegul meu — a continuat profesoara R. GRUIA — că Organizația pionierilor, prin posibilitățile largi pe care le are, poate da acestora un ajut-

tor foarte prețios în ridicarea nivelului la învățatură. Pe mine m-a preocupat în mod deosebit stimularea interesului față de studiul matematicii și fizicii care, după cum am putut observa, par unor elevi foarte grele. Și ca profesor și în calitate de comandant am căutat pe toate căile să le dezvoltăm frumusețea acestor obiecte, să-i fac să le îndrăgască.

Buncoară, sînt în detașamentul nostru pionieri care nu manifestă interes pentru fizică, dar în schimb sînt pasionați pentru construcția modelelor de avioane. I-am antrenat la o astfel de activitate, dar le-am explicat că nu vor putea construi avioane fără cunoașterea și aplicarea unor legi ale fizicii.

Treptat au început să descopere marile satisfacții pe care le aduce învingerea dificultăților întâmpinate în studiu. Or, aceasta alimențează și sporile interesului lor față de învățatură independent de mobilul inițial — construcția modelelor de avioane. O cale asemănătoare am folosit și în ceea ce privește matematica. Am organizat, bunăoară, un concurs „Cine știe câștigă” pe teme de matematică, o întrecere de calcule rapide, un simpozion cu tema „Din istoria matematicii românești”.

Sprijin eficient consolidării și îmbogățirii cunoștințelor

— Cit despre mine — a arătat tovarășa CORNELIA BARTOC — m-am concentrat, într-o primă etapă, asupra dezvoltării interesului pentru geografie și științe naturale. Sint comandant de detașament la clasa a VI-a „D”, unde elevii învață geografia continentelor. Sint multe lucruri de memorat aici, multe cunoștințe noi. Știu că

— Am apelat, cum era și firesc, la alte forme decât cele folosite în procesul de învățământ — ne-a spus tov. Otobîcu De pildă, pentru a le consolida deprinderile de exprimare corectă, frumoasă, am orga-



Ceasuri pline de farmec în tovărășia oîrșilor preferate

la această vîrstă copiilor le place să călătorească, pe aripile imaginației lor, peste mări și oceane, prin hățisurile pădurilor tropicale, prin împărăția albă a ghetarilor. De aceea am inițiat cu detașamentul două călătorii imaginare — una de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific la Africa. Am fost mirată de bogăția și varietatea de cunoștințe dovedite de pionieri. De asemenea, am vizionat cu ei o serie de filme documentare despre diverse țări sau regiuni ale globului.

În ceea ce privește zoologia — fiind seama că este un obiect nou — am inițiat o serie de vizite la Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa” și la Grădina zoologică.

Tov. ELIZA OTOBICU, comandant al detașamentului de pionieri din clasa a VI-a „E” și-a îndreptat activitatea cu pionierii, în primul trimestru, în special spre dezvoltarea deprinderilor de studiu sistematic, învățîndu-i să fie perseverenți și harnici, dezvoltîndu-le deprinderile dobîndite în școală.

— Am apelat, cum era și firesc, la alte forme decât cele folosite în procesul de învățământ — ne-a spus tov. Otobîcu De pildă, pentru a le consolida deprinderile de exprimare corectă, frumoasă, am orga-

nizat în acest trimestru câteva acțiuni care i-au atras în mod deosebit și care, după cit consider, și-au atins scopul. Printre ele amintesc sezoana literară în care pionierii au prezentat scurte povestiri, poezii și ghicitori, ca și „jurnalul de călătorie” în care pionierii au descris pe baza materialului studiat, o regiune a țării. Am organizat de curînd o acțiune care a contribuit mai ales la dezvoltarea gîndirii și a imaginației pionierilor. Eu le-am istorisit începutul unei întâmplări și ei au trebuit să o continue. Fiecare a căutat să găsească fapte, situații care să dezoilte în mod logic și interesant firul povestirii.

— S-au dovedit rodnice — a continuat tov. ALEXANDRINA ENACHE, comandanta unității de pionieri de la Școala generală nr. 128 — și concursurile cu tema „Recunoașteți autorul”. Pionierii le-au fost prezentate fragmente din diverse opere literare citite anterior de ei, cerîndu-li-se să numească autorul și opera și să continue oral povestirea.

Asemenea acțiuni au fost organizate și pentru detașamentele din clasele mici. Bineînțeles, însă că în desfășurarea lor s-a ținut seama de particularitățile pionierilor în vîrstă de 9-10 ani. De aceea, cînd s-au organizat, bunăoară, dimineți de basm, povestirile au fost imbrinate cu scurte dramatizări, cu proiectii, cu auditiile la picup sau magnetofon etc. În felul acesta au fost mai atractive, pionierii le-au ascultat cu mai mult interes.

În discuția noastră au fost trecute în revistă și alte acțiuni care au avut drept scop educarea pionierilor în spiritul dragostei față de învățatură, al interesului față de studierea unor obiecte, consolidarea unor deprinderi etc. Așa cum au subliniat comandanții participanți la discuție, toate aceste acțiuni au dus, prin specificul lor, și la mai buna înțelegere a unor noțiuni predate în școală, la fixarea cunoștințelor, la îmbogățirea lor. Eficiența acțiunilor organizate, rezultatele acestora se manifestă în notele bune și foarte bune cu care majoritatea pionierilor și școlarii, încheie acest trimestru, în interesul tot mai sporit pe care îl manifestă pentru învățatură, în dorința lor de a ști cit mai multe.

M. ROBEA

Vechi școli țirgoviștene

În istoria învățămîntului din Țara Românească, orașul Țirgoviște se impune încă din prima jumătate a secolului al XVII-lea ca un important centru de cultură, avînd școli asemănătoare celor din Europa centrală și apuseană.

Interese economice și politice, precum și dezvoltarea relațiilor cu țările apusene au dus la înființarea unei școli în care tinerii să învețe limba latină fără a mai fi nevoiți să plece în acest scop peste hotare. S-a deschis ca urmare la Țirgoviște în toamna anului 1646 așezămîntul „Schola greca e latina”. Documentele menționează că în acea vreme postelnicul C. Cantacuzino adusese ca profesor pentru fiii săi Șerban și Drăghici pe învățatul Pantelimon Ligaridi, care a fost mai apoi profesor la această școală.

Existența ei între anii 1646-1651 este dovedită de unele scrisori și rapoarte trimise către instituția „De Propaganda Fidei”. Astfel, într-o scrisoare din 1649, P. Ligaridi menționează că, sosind la Țirgoviște (în 1646), a făcut școală de limba greacă și latină. Un raport din 1648 al lui P. Diodot, arhiepiscop catolic la Sofia, subliniază că acesta a găsit la Țirgoviște pe P. Ligaridi „che tenera la schola greca e latina”. Într-o scrisoare din 12 august 1650, P. Ligaridi arată că de „quattro anni m'affaticai insegnando a duodeci giovani Rhetorica e Logica in lingua greca e latina” — de patru ani m-am trudit învățînd pe 12 tineri retorica și logica în limba greacă și latină. În sfîrșit, Daniil Panonianul, cel care a tradus din elină în românește, la 1652, „Îndreptarea legii”, menționează în prefața acestei cărți că a învățat „gramatica și sintaxisul” la Ignatie Petriți și P. Ligaridi, „das-cuții desăvîrșii”.

Documentele menționate mai sus arată că „Schola greca e latina” de la Țirgoviște era organizată după modelul colegiilor apusene, cu ani de studii de gramatică, retorică și logică. Spre deosebire de celelalte colegii, aici se punea accent și pe cultura greacă.

În afară de Pantelimon Ligaridi, școala a avut profesor pe Ignatie Petriți, originar, ca și el, de la Hioș. Luînd de bază afirmația lui P. Ligaridi — din scrisoarea de la 12 august 1650 — că predă retorica și logica, s-ar putea presupune că învățăturile gramaticii erau predate de Ignatie Petriți. În orice caz, înainte de a fi trecut la „Schola greca e latina”, tinerii trebuiau să fi învățat cu alți profesori limbile respective.

„Schola greca e latina” de la Țirgoviște se înscrie în istoria învățămîntului din țara noastră ca o școală de erudiție a vremii și arată că boierii înaintași erau preocupați să dea fiilor lor o învățatură de nivel mai înalt, stabilindu-se prin aceasta contactul cu cultura Europei apusene. Faptul că între tinerii care au studiat în această școală a fost și Daniil Panonianul — fiu de țaran din Transilvania — ne arată legătura care exista între Țara Românească și Transilvania și sprijinul pe care-l acordă Țara Românească tinerilor din Transilvania veniți la învățatură în țară, sprijin concretizat mai ales prin întreținerea, mai tirziu, la școala de la Colțea a unui însemnat număr de elevi transilvăneni, precum și prin diferi-

te danii acordate de domnitorii români pentru școlile românești din Scheii Brașovului.

Tot la Țirgoviște a existat, în timpul domniei lui Matei Basarab, și o școală de slovenie de nivel mai înalt, despre existența căreia aflăm dintr-un raport al misionarului Baksic. Între profesorii acestei școli au fost „didascălii” Grigorie, Teodor, Stăicu gramăticul, Daniil, dascălii. Se pare că școala era pusă sub îndrumarea lui Udriște Năsturel. Călugărul rus Arsenie Suhaiov, sosit în Țara Românească în 1650, menționează că a găsit un student ucrainean pe nume Teodor Rutheanu care învața la școala lui Udriște Năsturel³. Caligrafia documentelor emise de cancelaria domnească, felul cum sînt redactate și preocuparea dascăliilor de a alcătui lexicoane indică o școală de nivel mai înalt decât a celor existente pe lingă mîștirii, unde elevii deprindeau scrisul și cititul.

Dacă la Țirgoviște a existat o școală greacă și latină de nivelul colegiilor din Europa centrală și apuseană și o școală slavonă asemănătoare celei de la Trei Ierarhi (fași) și de la Kiev, trebuie să tot aici, în același loc cu școala de slovenie sau în altă parte, a fost și o școală pentru învățarea limbii române. În perioada 1600-1627 au fost identificați în Țara Românească aproape 400 de diaci, gramăticii, logofeții etc., care au scris documente în limba română. De menționat că numai în doi ani (1626-1627) numărul acestor „scriitori” de documente românești se ridică la 180. Numerosii diaci, gramăticii etc., trebuie să fi învățat undeva să scrie și să citească în limba poporului, care începuse să fie folosită din ce în ce mai mult.

Presupunem că o școală în limba română trebuie să fi existat pe lingă curtea domnească. Pentru elevii acestei școli și ai altora rămănoarea a tradus desigur Stăicu gramăticul, din slavonă în română, culegerea de texte religioase și tot pentru ei a alcătuit și gramatica română care se găsește în codicexul Sturzan. De altfel, în prefața Lexiconului slavo-român, Stăicu menționează că a alcătuit această lucrare ca „să fie necușilor mei ucenici întru învățatura gramaticii”⁴. Relese că el a fost profesor în perioada de după 1643, cînd își desfășoară activitatea aici. Stăicu a predat gramatica slavonă după ediția din 1619 a gramaticii lui Smotrițki, iar pentru limba română alcătuit un text paralel de gramatică slavo-română, considerat ca cea mai veche încercare de gramatică românească.

Activitatea depusă de acest dascăli și de alții asemenea lui pentru alcătuirea de lexicoane și gramatică a contribuit la dezvoltarea unui învățămînt în limba română.

GH. PIRNUTĂ și I. LUPU-RIJLEU

¹ Diplomatarium Italicum, Roma II p. 396 (vezi și V. Papacostea — „Originea învățămîntului superior”. Studii 1960 nr. 5).

² P. P. Panaitescu — L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila archevêque de Kiev dans les Principautés roumaines, Paris, 1926, p. 40.

³ Biblioteca Academiei ms. 312, f. 217.

Topica și logica în analiza gramaticală

Rîndurile de față au la bază divergența de opinii iscată, la o școală din Capitală cu ocazia unei analize gramaticale în jurul predicatului nominal. Despre ce este vorba?

În manualul de limba română pentru clasa a III-a (ediția 1956), p. 226, se dă un text intitulat „Stearjarul”, în care elevii trebuie să sublinieze (cu două linii) predicatul. Discuțiile și soluțiile diferite au plecat de la propoziția „Fructul stejarului este ghinda”. O învățătoare a demonstrat copiilor că predicatul (nominal) este este ghinda, iar subiectul — fructul. Ceilalți învățători au analizat invers; predicatul — este fructul, iar subiectul — ghinda, motivînd că „logic” „ghinda este fruct” și că în plus ordinea cuvintelor poate fi inversată, ceea ce ar fi și mai plauzibil: „Ghinda este fructul stejarului”. Cine a avut dreptate, sau, mai bine-zis, cine a dat o soluție corectă elevilor? Dar să amînăm răspunsul imediat.

Realitatea lingvistică oferă — trebuie să recunoaștem — o mare varietate de relații în cadrul analizei gramaticale (relații de coordonare, de subordonare, de dependență de dominare etc.) între elementele lingvistice. Analiza gramaticală se dovedește că toate relațiile sînt mai sau mai puțin complexe. Dintre ele, se pare că cea mai complexă este cea de subordonare. Toate relațiile sînt logico-matematice și pentru toate trebuie să avem în vedere situația lor contextuală.

Cînd spunem „părți principale” ne gîndim imediat că între subiect și predicat există o relație de egalitate și înțelegem că relația de egalitate este o relație de echivalență, n-a fost greu ca, pe cale logică (nu gramaticală!) să se ajungă, în

analiza gramaticală, la o relație inversă sau de conversiune (conversă). Asemenea structuri sintactice echivalente prin inversiune există, de exemplu, prin schimbarea diatezei active cu cea pasivă: **x anunță pe y** și **y este anunțat de x**, sau, în cazul gradelor de comparație — **nu e mai puțin vinovat y decît x**, și **ceea ce înseamnă că x și y sînt la fel de vinovați**, „egalitate” după cum **x nu e tot așa de vinovat ca y** poate însemna „inferioritate” sau, în funcție de context, superioritate” etc.

Essential ni se pare a stabili legăturile logice de care ascultă categoriile gramaticale în interacțiunea lor reciprocă, căci, operînd cu categoriile gramaticale, operăm, în fapt, cu unități care au un anumit conținut. Așa se și explică de ce părțile de vorbire se definesc desori prin cele două funcții ale lor: funcția lexicală (sau semantică) și funcția sintactică. De exemplu, un substantiv se caracterizează nu numai prin faptul că desemnează un obiect, ci și prin aceea că îndeplinește o anumită funcție (de subiect, nume predicativ, atribut, complement etc.), verbul arată o acțiune, o stare, dar poate fi predicat, complement atribut (și chiar subiect) etc. Deci între funcția semantică și funcția sintactică nu se poate stabili o corespondență riguroasă. Funcția sintactică a părții de vorbire este un corolar al funcției lexicale, în care criteriul morfologic este implicit, deoarece se ține seama de structura morfologică a cuvîntului. De exemplu, cînd zicem „el e (a) plecat în oraș” se înțelege „este absent, lipsește”, dar „el a fost plecat în oraș” înseamnă „e prezent” etc.

Aceste considerații teoretice ne arată că funcția părților de vorbire

este determinată de situația lor contextuală. Ca să revenim la relația subiect-predicativ, vom spune că topica, conținutul și uxorul accentului sînt determinante. În propozițiile „Eu sînt acesta” și „Acesta sînt eu”, subiecte sînt pronumele care preced verbul copulativ, iar nume predicative, cele așezate după copulă. Cînd numele predicativ este așezat înaintea copulei el poate fi recunoscut și deosebit de subiect prin aceea că poartă accentul propoziției, că trebuie rostit pe un ton mai ridicat. Astfel, dacă inversăm ordinea cuvintelor din propoziția „Prietenul lui era pădurarul” (în care prietenul este subiect) și începem cu numele predicativ: „Pădurarul era prietenul lui”, trebuie să accentuăm în mod deosebit cuvîntul **pădurarul**, pentru ca nu cumva el (pădurarul) să fie înțeles ca subiect (prin lipsa intonației).

Implicațiile logice ale numelui predicativ se sprijină pe conținutul acestuia. După cum se știe, numele predicativ are două funcții: **de calificare**, prin care atribuie subiectului o notă, o însușire, o caracteristică, sau îl încadrează (logic) într-o noțiune supraordonată (într-o clasare corectă); **de identificare**, cînd exprimă o noțiune singulară a cărei sferă logică se suprapune sferei subiectului. Ca indici gramaticali, substantivul nume predicativ de identificare apare articulat cu articol hotărît, iar ca nume predicativ de calificare, substantivul apare nearticulat sau articulat cu articol nehotărît (în nominativ, genitiv, acuzativ cu propoziție). Cînd zicem bunăoară: „Păpăza era ceasornicul satului” („Creangă), numele predicativ **ceasornicul** este de calificare; prin inversiune: „Ceasornicul sa-

tului era păpăza”, unde **ceasornicul** este subiect, iar **păpăza** a devenit nume predicativ de identificare. Tot astfel: „Popescu este stăpînul casei” (stăpînul — nume predicativ de calificare); „Stăpînul casei este Popescu” (Popescu = nume predicativ de identificare), sau chiar în cazul subordonatelor predicative: „Lucrul cel mai bun e să învețe regulat”, dar „Să învețe regulat e lucrul cel mai bun” (în care „să învețe regulat” este subordonată predicativă în prima propoziție, dar subordonată subiectivă în a doua).

Și acum, ca să revenim la exemplul nostru de la început, pentru care eram datori cu un răspuns, vom spune că, în formularea din manual „Fructul stejarului este ghinda”, predicatul nominal de identificare e **este ghinda** (substantivul apare articulat cu articol hotărît și, logic, exprimă o noțiune singulară a cărei sferă logică se suprapune sferei subiectului). Prin conversiune: „Ghinda este fructul stejarului”, predicatul nominal e **este fructul**, numele predicativ tribuit este de calificare, fiindcă atribuie subiectului o caracteristică, îl încadrează într-o noțiune supraordonată. Topica, logica, conținutul sînt aici decisive, ca și în celele gramaticale (articolul hotărît). Intervenția accentului (sau a intonației) este un factor de stilistică, de redare afectivă a unui text, ceea ce, în speță, nu era cazul. Demonstrația era înoperantă.

Modul de prezentare a problemei în articolul de față are în vedere, se înțelege, numai informarea profesorilor.

GH. POALELUNGI
Facultatea de limbă și literatură română,
Universitatea București



MULTIPLELE VALENTE ALE TIMPULUI LIBER

Toate dicționarele consemnează unanim: a te distra înseamnă a-ți petrece timpul în mod agreabil. Fiecare om — și cu atât mai mult tinerii — caută să-și organizeze timpul liber pe măsura preferințelor lui. În procesul muncii, al studiului există necesitatea psihică și fizică a unui repaus, a unei distracții. Și această necesitate nu poate fi ignorată.

— Distracția este o latură a activității omenești creatoare — ne-a spus conf. univ. TAMARA DOBRIN. La omul matur, modul cum își petrece timpul liber este o parte componentă a personalității lui, care îl definește, oglindind existența unei trebuințe, a unui interes pentru ceva. La adolescenți, aflați încă în perioada de formare, există o mare nestabilitate a intereselor, o lipsă de adăncime și de motivație temeinică care să stea la baza distracției. Apare deci, cu necesitate, nevoia orientării tineretului și în această direcție.

— Modul de a se distra al unui individ nu poate fi acceptat în unanimitate de restul oamenilor — arată FLORIN GHEORGHIU. Unora le place să danseze, altora să meargă la spectacole, unora să facă sport, altora să se dedice unor pasiuni sau să-și devolve anumite aptitudini. Și numai din această scurtă enumerare se poate vedea cât de largă este sfera termenului de distracție, cit de multiple sunt valențele ei.

Majoritatea participanților la ancheta noastră au reliefat că pentru toți este clară necesitatea activităților pe care le numim, în mod obișnuit, distracții. Problema esențială este însă cum se valorifică potențele educative ale distracției, modul în care sunt folosite multiplele ei forme, astfel încât să nu constituie numai un divertisment, ci și un important mijloc de îmbogățire spirituală. Or, așa cum s-a vădit, școala, profesorii nu se ocupă încă suficient de această problemă.

De la divertisment la preocupare majoră

— Școala, organizația de tineret și trebuie să canalizeze și să îndrume diversele inclinații ale elevilor spre distracții diferite — afirmă FLORIN GHEORGHIU. Ceea ce mi se pare absolut necesar este ca unii dascăli să renunțe la concepția rigidă care presupune că tineretul se formează numai în procesul de învățământ. Asemenea dascăli nu-și dau seama că unele activități care-i atrag la început pe tineri ca simple divertismente se pot transforma mai apoi în pasiuni, în preocupări majore.

Pe mine, șahul a început să mă preocupe ca divertisment. Cu vremea el s-a transformat într-o mare pasiune. Alături de specialitatea mea — limba și literatura română — șahul este preocuparea principală, și-mi oferă mari satisfacții și bucurii. Dar, pentru a ajunge pe culmile măiestriei sportive, trebuie să-și facă nu numai din distracție. Trebuie studiu serios, muncă perseverentă. Cu alte cuvinte, este vorba de ceva calitativ superior.

Atunci când eram elev — a continuat actorul ȘERBAN CANTACUZINO — majoritatea timpului, cum era și firesc, am dedicat-o învățării. Fiecare clipă liberă o închinam însă teatrului. Incurajată de școală, de familie, atât această distracție s-a transformat încet în pasiune și mai târziu în profesiune.

— Uneori copiii se distrează stind ore întregi în micul laborator de care și l-au improvizat într-o cămăruță sau în podul casei, rezolvă complicate probleme de fizică sau matematică, își construiesc cu multă migală năstrugite aparate mecanice sau electrice — ne mărturisește tot, VASILE GEORGESCU. Sunt distracții care le dau mari și autentice satisfacții. Socotesc că, alături de școală și de organizațiile U.T.C., noi, părinții, trebuie să încurajăm astfel de preocupări, să creăm acestui grăunte terenul fertil pentru ca el să germineze.

— Mi se pare — consideră conf. univ. TAMARA DOBRIN — că sunt încă puțin dezvoltate cercurile de creație tehnică, cercuri ce presupun o activitate constructivă, care permite tinerului să creeze, să imagineze, dându-i satisfacția unei realizări. Cred că nu se face încă totuși nici pentru formarea gustului adolescenților pentru literatură. Se organizează puține acțiuni care să-i pună pe elevi în situația să interpreteze, să dezbătă liber o serie de probleme literare. Sunt iarăși mulți adolescenți cu interese pentru cunoașterea naturii pe care școala nu a găsit încă forme să le stimuleze, să le dezvolte. Excursiile — e drept multe la număr — nu sunt suficiente de diversificate ca tematică. Trebuie să se țină seama totuși că inclinațiile manifestate în timpul liber au un caracter individual.

Ce înseamnă a te distra? • Care sunt modalitățile care stau la dispoziția tineretului pentru a-și petrece în chipul cel mai plăcut și mai util timpul liber? • Ce ar trebui să se întreprindă în această direcție?

Ne răspund: conf. univ. TAMARA DOBRIN, proctor al Universității din București, prof. ANA COZMIȚĂ, directoarea Liceului nr. 27 — București, prof. FLORICA CALANGIU, prof. VIRGIL IONESCU, secretarul Comitetului U.T.C. de la Liceul „Nicolae Bălcescu”, VASILE GEORGESCU, părinte, FLORIN GHEORGHIU, mare maestru internațional de șah, ȘERBAN CANTACUZINO, actor la Teatrul „Ion Creangă”.

Unde se distrează adolescentul?

Bogăția vieții noastre culturale și artistice oferă adolescentului o gamă largă și variată de posibilități pentru a-și petrece timpul liber. Școala nu poate cuprinde, firește, toată această gamă. Sarcina ei este însă de a-i ajuta pe elevi ca din această varietate pe care o oferă viața să aleagă ceea ce este mai potrivit pentru ei, ceea ce corespunde vârstei lor, obiectivelor educației.

— Există la noi — spune prof. ANA COZMIȚĂ — biblioteci și case de cultură ale tineretului, teatre și cinematografe, muzee și expoziții, stadioane și săli de sport, avem o țară cu priveliști minunate și obiective turistice renumite. Sunt care toate aceste posibilități folosite suficient? Părerile noastre sunt diferite. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Nu prea au succes, însă, reuniunile dansante, deși dansul este foarte îndrăgit de elevi. La reuniunile organizate în școală, cu este firesc ca adolescentul să le petreacă pe cele din urmă. Ar trebui — și s-a mai spus acest lucru — ca școala să dea în mod organizat tineretului o pregătire pentru înțelegerea imaginii artistice realizate prin cinematografie, pentru distingerea valorii de nonvaloare în acest domeniu.

— În afara manifestărilor distractive organizate de diferite instituții extrașcolare, numeroase acțiuni culturale-artistice și sportive se organizează și în cadrul școlii. În memoria fiecărui elev au rămas întârâte clipele minunate petrecute într-o excursie, o întâlnire de neuitat cu un savant, cu un om de cultură, un scriitor sau un artist, prima invitație la dans la o reuniune școlară, un memorabil concurs, un fermecător carnaval. Totuși, auzim destul de des despre unele manifestări care în intenția organizatorilor se doresc distractive dar sint primite cu indiferență de elevi și care, desigur, nu reușesc să dea nici un rezultat educativ.

— Cînd eram în liceu am fost de câteva ori cu școala la muzee sau la expoziții — își amintește ȘERBAN CANTACUZINO. Meru se întâmpla ca unii dintre noi ori să rămînem în urmă în fața unor prece care ne interesau mai mult, ori, dimpotrivă, să pornim repede

înainte. Dar meru eram adunați, alinați, mustruți. Alteori eram convocați la cîte o reuniune obligatorie. Această obligație ne deranja foarte mult, și apoi, de cele mai multe ori se prezentau conferințe iscate, neinteresante. S-a vorbit la un moment dat în școală despre o excursie la munte în vacanța de iarnă. Eu îmi rupsesem schiurile pe dealul Cotrocenilor, dar așa fi sora imediat altale din pămint... N-a fost nepoie, fiindcă excursia s-a amînat. În vîră nu s-a promis o excursie în Delta Dunării. Eram entuziasmați de această idee, dar... s-a amînat și excursia aceasta. Am dat aceste exemple pentru că, după părerea mea, lipsa de interes a adolescenților față de unele acțiuni inițiate de școală se datorează felului cum se desfășoară ele.

— Liceul „Nicolae Bălcescu” din București are o bogată experiență în organizarea timpului liber al elevilor — ne arată prof. VIRGIL IONESCU, secretarul comitetului U.T.C. din acest liceu. Școala și organizația U.T.C. au făcut mult în această privință. Există cercuri pe materii foarte bine organizate și cu rezultate valoroase, s-au organizat câteva excursii reușite, elevii participă cu plăcere la diferitele competiții și concursuri sportive și artistice care au loc în școală.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Nu prea au succes, însă, reuniunile dansante, deși dansul este foarte îndrăgit de elevi. La reuniunile organizate în școală, cu este firesc ca adolescentul să le petreacă pe cele din urmă. Ar trebui — și s-a mai spus acest lucru — ca școala să dea în mod organizat tineretului o pregătire pentru înțelegerea imaginii artistice realizate prin cinematografie, pentru distingerea valorii de nonvaloare în acest domeniu.

— În afara manifestărilor distractive organizate de diferite instituții extrașcolare, numeroase acțiuni culturale-artistice și sportive se organizează și în cadrul școlii. În memoria fiecărui elev au rămas întârâte clipele minunate petrecute într-o excursie, o întâlnire de neuitat cu un savant, cu un om de cultură, un scriitor sau un artist, prima invitație la dans la o reuniune școlară, un memorabil concurs, un fermecător carnaval. Totuși, auzim destul de des despre unele manifestări care în intenția organizatorilor se doresc distractive dar sint primite cu indiferență de elevi și care, desigur, nu reușesc să dea nici un rezultat educativ.

— Cînd eram în liceu am fost de câteva ori cu școala la muzee sau la expoziții — își amintește ȘERBAN CANTACUZINO. Meru se întâmpla ca unii dintre noi ori să rămînem în urmă în fața unor prece care ne interesau mai mult, ori, dimpotrivă, să pornim repede

înainte. Dar meru eram adunați, alinați, mustruți. Alteori eram convocați la cîte o reuniune obligatorie. Această obligație ne deranja foarte mult, și apoi, de cele mai multe ori se prezentau conferințe iscate, neinteresante. S-a vorbit la un moment dat în școală despre o excursie la munte în vacanța de iarnă. Eu îmi rupsesem schiurile pe dealul Cotrocenilor, dar așa fi sora imediat altale din pămint... N-a fost nepoie, fiindcă excursia s-a amînat. În vîră nu s-a promis o excursie în Delta Dunării. Eram entuziasmați de această idee, dar... s-a amînat și excursia aceasta. Am dat aceste exemple pentru că, după părerea mea, lipsa de interes a adolescenților față de unele acțiuni inițiate de școală se datorează felului cum se desfășoară ele.



— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Nu prea au succes, însă, reuniunile dansante, deși dansul este foarte îndrăgit de elevi. La reuniunile organizate în școală, cu este firesc ca adolescentul să le petreacă pe cele din urmă. Ar trebui — și s-a mai spus acest lucru — ca școala să dea în mod organizat tineretului o pregătire pentru înțelegerea imaginii artistice realizate prin cinematografie, pentru distingerea valorii de nonvaloare în acest domeniu.

— În afara manifestărilor distractive organizate de diferite instituții extrașcolare, numeroase acțiuni culturale-artistice și sportive se organizează și în cadrul școlii. În memoria fiecărui elev au rămas întârâte clipele minunate petrecute într-o excursie, o întâlnire de neuitat cu un savant, cu un om de cultură, un scriitor sau un artist, prima invitație la dans la o reuniune școlară, un memorabil concurs, un fermecător carnaval. Totuși, auzim destul de des despre unele manifestări care în intenția organizatorilor se doresc distractive dar sint primite cu indiferență de elevi și care, desigur, nu reușesc să dea nici un rezultat educativ.

— Cînd eram în liceu am fost de câteva ori cu școala la muzee sau la expoziții — își amintește ȘERBAN CANTACUZINO. Meru se întâmpla ca unii dintre noi ori să rămînem în urmă în fața unor prece care ne interesau mai mult, ori, dimpotrivă, să pornim repede

înainte. Dar meru eram adunați, alinați, mustruți. Alteori eram convocați la cîte o reuniune obligatorie. Această obligație ne deranja foarte mult, și apoi, de cele mai multe ori se prezentau conferințe iscate, neinteresante. S-a vorbit la un moment dat în școală despre o excursie la munte în vacanța de iarnă. Eu îmi rupsesem schiurile pe dealul Cotrocenilor, dar așa fi sora imediat altale din pămint... N-a fost nepoie, fiindcă excursia s-a amînat. În vîră nu s-a promis o excursie în Delta Dunării. Eram entuziasmați de această idee, dar... s-a amînat și excursia aceasta. Am dat aceste exemple pentru că, după părerea mea, lipsa de interes a adolescenților față de unele acțiuni inițiate de școală se datorează felului cum se desfășoară ele.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

— Și filmul constituie pentru majoritatea elevilor o distracție preferată — subliniază conf. univ. TAMARA DOBRIN. Interesul pentru cinematografe poate fi pozitiv, dar și negativ, dacă nu există o îndrumare competentă asupra mijloacelor acestei arte, un discernămint în orientarea față de film. Să nu ne mire deci că unii din adolescenții noștri fac coadă la aparate superproducții. În general cinematografele noastre nu oferă decât puține filme bune pentru a decenții. Într-un film psihologic, cu o problemă deosebită de acuratețe la capacitatea omului matur, și un film muzical slab sau o „superproducție” de calitate îndoielnică.

Experiențe și păreri privind studiul limbilor străine

În general, în clasele V—VIII, dar și la clasele mai mari, lecțiile din programa pentru limba franceză se desfășoară în cite trei ore, distribuite astfel: în prima oră se studiază partea întâia a textului (vocabular, lectură, conversație). În ora următoare — partea a doua a textului, iar în cea de-a treia — problemele de gramatică, fixate prin exercițiile oferite de manual. Analizînd rezultatele care se obțin pe această cale și consultînd unele materiale de specialitate, am ajuns la concluzia că modul de predare la care m-am referit mai sus este întrucîtva mecanic. Un articol dintr-o publicație de specialitate indică pentru o lecție de limbă patru etape principale după următoarea structură: a) prezentarea noilor noțiuni pe baza unui material audio-visual — bine ales; b) consolidarea acestor noțiuni prin solicitarea elevilor de a folosi noile noțiuni în fraze compuse de ei; c) crearea și fixarea automatismelor în legătură cu noile structuri gramaticale și, în sfîrșit, d) controlul cunoștințelor elevilor.

Articolul acesta mi-a sugerat ideea de a experimenta eu însumi, la lecțiile mele, o altă distribuție a orelor. Astfel, în prima oră am prezentat elevilor vocabularul necunoscut al întregului text, fără să-l mai împart în două, organizînd o conversație care a fost astfel concepută, încît să-mi dea posibilitatea să-i familiarizez și cu noile structuri gramaticale. Elevii nu au notat în calele decît cuvintele noi, pe care eu le scriam pe tablă pe măsura apariției lor în conversație. Le-am cerut să asculte cu atenție și să repete propozițiile și frazele formulate de mine, în care apăreau cuvintele și expresiile noi. În continuare, au răspuns la întrebări puse în scopul fixării vocabularului. Cînd mi-am dat seama că elevii și-au însușit cuvintele, le-am cerut să le folosească în alte propoziții, create de ei. Am realizat, cu aceasta, al doilea moment al lecției de limbă, acela al consolidării noilor noțiuni. Activitatea aceasta s-a desfășurat într-un ritm deosebit de viu, nici un elev nu a rămas neatent. Pentru această oră, elevii au avut de scris propoziții în care să folosească unele din cuvintele nou învățate.

Ora a doua a început cu verificarea temei scrise. Elevii au citit propozițiile alcătuite de ei, din care o parte au fost scrise la tablă. A urmat lecția nouă: lectura model a întregului text (și partea întâia și a doua), apoi lecția de către elevi. Dată fiind munca desfășurată anterior asupra vocabularului, traducerea în întregime a textului a fost evitată, apelîndu-se numai la o traducere realizată selectiv. Conversația care a urmat a dovedit deplina înțelegere a întregului text. În citeva minute am făcut și unele exerciții orale, pe baza structurilor gramaticale întrebuinte în tot parcursul celor două ore.

În ora a treia, plecînd de la exercițiile orale efectuate cu elevii și de la exemplele din textul lecției, le-am prezentat problemele gramaticale, fără să insist asupra teoriei. Au urmat numeroase exerciții orale și scrise. Am putut constata că, în condițiile arătate, capacitatea de a vorbi a elevilor se dezvoltă mai rapid, pentru că la fiecare temă se atribuie o oră întreagă pentru conversație. Vocabularul se fixează mai repede și mai sigur, întrucît poate fi repetat mai mult și în contexte variate. Profesorul are răgazul necesar pentru a insista suficient asupra îmbunătățirii pronunției elevilor. În sfîrșit, structurile gramaticale pot fi automatizate înainte de a fi cunoscute în mod teoretic, indicațiile teoretice slujind doar la consolidarea cunoștințelor respective.

Prof. I. MACĂREANU
Liceul „M. Eminescu”
Iași

Studiul eficient al unei limbi străine în școala generală, unde predarea acestor limbi are un caracter practic, este asigurat de selecționarea judicioasă a materialului lexical și gramatical alături de funcțiile de necesități înșișuri active a cunoștințelor, cit și de particularitățile distinctive ale limbii materne.

Este îndoielnic faptul că fiecare deprindere se formează mai ușor și se fixează mai temeinic dacă se asigură înțelegerea conștientă a celor predate. De aici decurge necesitatea comunicării unor reguli gramaticale, care introduc elementul conștient în practica limbii. Firește însă că trebuie să reducem cunoștințele de gramatică la minimum, renunțînd la teoretizări inutile. Gramati-

ca se învață mai ales în mod practic, fiind subordonată funcției principale a limbii — de mijloc de comunicare. Rolul hotărîtor îl au aici, după părerea noastră, nu cunoștințele ca atare despre limbă, ci automatizarea deprinderilor de vorbire care se formează ca un rezultat al unei exersări sistematice și îndelungate.

Pentru ca după citeva ani de studiere a unei limbi străine elevii să poată sustine o conversație liberă în limba respectivă, lexical, gramatica și fonetica trebuie concepute în unitatea lor, prin intermediul conversațiilor și dialogurilor. Dată fiind însemnătatea conversațiilor în însușirea practică a limbilor străine, considerăm că ele trebuie să aibă loc la fiecare lecție, precum și la repetări-ile periodice și finale.

O contribuție însemnată la formarea și consolidarea deprinderilor de vorbire în limba străină o are comparația acesteia cu limba maternă. Firește, nu pleăm pentru o comparație înțelegătoare a studiului paralel al elementelor structurale ale celor două limbi, ci pentru o comparație cu caracter în general implicit și numai în anumite cazuri explicit.

Comparația implicită cere o organizare a materialului care să țină seama în gradul cel mai înalt de specificul limbii materne, fără însă a se recurge în acest scop la confruntări teoretice directe între cele două limbi. Aceasta presupune un anumit sistem de abordare, alonare și dozare a temelor de predare, precum și exerciții aplicative adecvate, de natură să asigure asimilarea construcțiilor tip.

Comparația explicită îmbrățișează, de regulă, un număr limitat de teme și de probleme care se pretează la confruntarea directă și nemijlocită a faptelor apartinînd unor limbi diferite. accentul punîndu-se pe evidențierea deosebiriilor dintre ele. În felul acesta se pot stabili o serie de reguli ce izvorăsc din deosebirile de structură și de sistem dintre cele două limbi, punîndu-se la dispoziția elevului o serie de criterii ce-l pot ajuta la folosirea corectă a unor construcții care prezintă reale dificultăți.

Să încercăm să ilustrăm cele relatate mai sus. Se știe că folosirea corectă a prepozițiilor în limbile engleză, franceză și rusă comportă greutăți pentru elevii români. Totuși ei trebuie să-și însușească aceste instrumente gramaticale, întrucît fără ele nu se pot construi nici cele mai simple propoziții.

În limba engleză, prepozițiile se prezintă ca niște morfeme postpozitive verbelor, cu care alcătuiesc, în podfa aparate grafice, un tot lexical și sintactic. Diferite prepoziții atașate aceluiași verb îi conferă acestuia noi sensuri. Să luăm, de exemplu, verbul to get. Postpunerea prepoziției back îi atribuie înțelesul „a se întoarce”, to get into înseamnă „a intra”, to get out — „a ieși”, to get over — a traversa, to get up — „a se scula”, „a se urca” etc.

La limba franceză, elevii sînt puși uneori în situația să găsească echivalente în limba română ale unor prepoziții cu caracter idiomatic, fără să mai vorbim de cazul cînd în limba română se întrebuintează o prepoziție, iar în franceză ea poate foarte bine lipsi (de exemplu, „a locui la Arad” — habiter Arad).

În ceea ce privește studiul limbii ruse, este de menționat faptul că sfera valorilor unei prepoziții românești este acoperită de mai multe prepoziții rusești, sau invers. Astfel, prepoziția românești la îi corespund în limba rusă patru prepoziții: u, k, o, na, iar prepoziția rusească po are ca echivalent în limba română prepozițiile pe, după, prin, la, în.

Profesorul este chemat să folosească în mod corespunzător comparația implicită sau cea explicită în funcție de temă, de etapa de predare a limbii străine respective, precum și de nivelul de pregătire al elevilor. El trebuie să-și reprezinte clar raporturile dintre sistemul limbii pe care o predă și cel al limbii române nu pentru a transforma lecțiile într-un studiu paralel a două limbi, punctat cu digresivii savante fără însemnătate practică, ci pentru a-și organiza în mod corespunzător predarea, pentru a selecționa și repartiza în modul cel mai rațional materialul de studiat, pentru a alcătui un sistem de exerciții de o cît mai mare eficiență, contribuind în felul acesta la îmbunătățirea predării limbilor străine în școala de cultură generală.

Asistent univ. A. HIRLAOANU
Asistent univ. H. VRABIE

ANCHETA NOASTRĂ

este firesc ca adolescentul să le petreacă pe cele din urmă. Ar trebui — și s-a mai spus acest lucru — ca școala să dea în mod organizat tineretului o pregătire pentru înțelegerea imaginii artistice realizate prin cinematografie, pentru distingerea valorii de nonvaloare în acest domeniu.

— În afara manifestărilor distractive organizate de diferite instituții extrașcolare, numeroase acțiuni culturale-artistice și sportive se organizează și în cadrul școlii. În memoria fiecărui elev au rămas întârâte clipele minunate petrecute într-o excursie, o întâlnire de neuitat cu un savant, cu un om de cultură, un scriitor sau un artist, prima invitație la dans la o reuniune școlară, un memorabil concurs, un fermecător carnaval. Totuși, auzim destul de des despre unele manifestări care în intenția organizatorilor se doresc distractive dar sint primite cu indiferență de elevi și care, desigur, nu reușesc să dea nici un rezultat educativ.

— Cînd eram în liceu am fost de câteva ori cu școala la muzee sau la expoziții — își amintește ȘERBAN CANTACUZINO. Meru se întâmpla ca unii dintre noi ori să rămînem în urmă în fața unor prece care ne interesau mai mult, ori, dimpotrivă, să pornim repede

înainte. Dar meru eram adunați, alinați, mustruți. Alteori eram convocați la cîte o reuniune obligatorie. Această obligație ne deranja foarte mult, și apoi, de cele mai multe ori se prezentau conferințe iscate, neinteresante. S-a vorbit la un moment dat în școală despre o excursie la munte în vacanța de iarnă. Eu îmi rupsesem schiurile pe dealul Cotrocenilor, dar așa fi sora imediat altale din pămint... N-a fost nepoie, fiindcă excursia s-a amînat. În vîră nu s-a promis o excursie în Delta Dunării. Eram entuziasmați de această idee, dar... s-a amînat și excursia aceasta. Am dat aceste exemple pentru că, după părerea mea, lipsa de interes a adolescenților față de unele acțiuni inițiate de școală se datorează felului cum se desfășoară ele.

toată mobilizarea pe care o facem vin puțin elevi. Asta ne dă de gînd. Trebuie să recunoaștem că nu am reușit să creăm la reuniuni o atmosferă suficient de tinerescă, de plăcută. Ele sint organizate, cum să spun... prea școlărește. Cred că problema dansului și a reuniunilor din școală ar trebui mai atent studiată de pedagogi, de părinți, de organizațiile U.T.C. din școli. În acest domeniu trebuie să dăm elevilor noștri ceva mai interesant, mai atrăgător, mai aproape de ce vor ei.

— Tineretea iubeste muzica, dansul — spune prof. ANA COZMIȚĂ. Doar ne plac și nouă celor maturi. Atunci, de ce să nu-i înțelegem pe adolescenți? Dar nu prea avem condiții să organizăm bine reuniunile cu dans în școală. Săliile de gimnastică folosite în acest scop nu sint tocmai potrivite. Dacă simbătă sau duminică dansează în aceste săli citeva sute de elevi, practic ele nu pot fi pregătite pentru orele de educație fizică de luni. Cit privește muzica, nu sint potrivite întotdeauna plăciile sau benzile de magnetofon. Orchestra școlii — atunci cînd există — nu satisface nici ea cerințele. De

Cei care au răspuns la întrebările noastre nu și-au propus, desigur, să epuizeze toate implicațiile pe care le cuprind ele — lucru de altfel cu neputință de realizat în cadrul unei anchete. Ei au subliniat însă, în mod unanim, o concluzie importantă: avem un tînetur cu un nivel de interese și cunoștințe foarte ridicat, care ținînd seama de particularitățile noastre naționale, este deosebit de sensibil, de receptiv la toate frumusețile care-l înconjoară. Să-i oferim distracții pe măsura acestor calități!

Anchetă realizată de
MONICA VERDEȘ și MIRCEA IONEL

